

ГЕНДЕРНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Недостатній виховний потенціал вищих навчальних закладів значною мірою зумовлений невідповідністю науково-педагогічних кадрів до роботи зі студентською молоддю у змінених умовах розвитку нашого суспільства, а також втратою частиною викладачів чіткого та сучасного уявлення про своє місце та роль у процесі виховання майбутніх фахівців, а в ряді випадків і своїх моральних принципів. Крім того, у переважній кількості викладачів спостерігається наявність застарілих педагогічних та гендерних стереотипів, що заважають більш глибоко зрозуміти сутність професійного становлення студентів як представників жіночої й чоловічої статі, зокрема, в аспекті їх суб'єктного включення в цей процес. Крім того, за даними членів Гендерної лабораторії, яка функціонує при кафедрі педагогіки ОНУ ім. І.І.Мечникова [1, 2], застарілі гендерні стереотипи властиві і студентам, що значно знижує рівень їхньої самореалізації як під час навчання у вузі, так і у процесі адаптації до професійної діяльності. Враховуючи наявність такого стану справ, ми при організації виховного процесу зі студентами гуманітарних і негуманітарних факультетів намагалися подолати такий застарілий гендерний стереотип, який виявляв нерівність розумових здібностей представників жіночої й чоловічої статі, який виявляється у викладачів і студентів саме природничих спеціальностей. Для цього студентам пропонувалося опрацювати гендерні дослідження найбільш відомих науковців і на семінарі-прес-конференції з теми «Інтелектуальні здібності жінок і чоловіків» виступити з відповідною доповіддю чи повідомленням.

Як засвідчує наш досвід, студенти, які критично проаналізували й узагальнили більшість американських та західноєвропейських досліджень про статеві особливості сприйняття, навчання, пам'яті, інтелекту, когнітивного стилю, мотивації, самосвідомості, темпераменту, рівня активності й емоційності, комунікативності вказували на те, що дівчатка випереджають хлопчиків у вербальних здібностях, хлопці

сильніші за дівчат у візуально-просторових здібностях. У чоловіків краще, ніж у жінок розвинена швидкість і координація рухів, розуміння механічних відносин, математичні міркування, а в жінок – вправність рук, швидкість сприйняття, розрахунки, пам'ять, довільність мовлення. А положення, що дівчата «соціальніші» та більш піддаються навіюванню, ніж хлопці, у дівчат нижчий рівень самоповаги, але вони краще справляються з простими завданнями, тоді як юнаки - із складнішими пізнавальними процесами, оволодіння якими передбачає подолання раніше засвоєних реакцій, чоловічий когнітивний стиль більш аналітичний, ніж жіночий; на дівчат більше впливає спадковість, а на хлопців - середовище; у дівчат слабко розвинена потреба в досягненнях; у жінок більш розвинене слухове, а в хлопчиків зорове сприйняття, - є необґрунтованими. Із вище зазначеного студенти зробити висновок, що чоловіки - носії еволюції, а жінки - традиції, а саме, відмінність полягає в ставленні до нового, тобто здібності продукувати нове в чоловіків і закріплювати старе в жінок є вродженими.

Студенти, які вивчали особливості розумових дій чоловіків і жінок, запевняли, що чоловіки й жінки по-різному мислять. Відомо, що ліва півкуля - це орган свідомості, „формальний логік”, що здійснює довільну регуляцію поведінки, дискретне перетворення інформації, постановку завдань і перевірку гіпотез. Права півкуля - орган несвідомого, відповідає за безперервне перетворення інформації й недовільну регуляцію поведінки. Чоловіки можуть виконувати декілька справ одночасно, оскільки почергово включають різні півкулі (наприклад, в осмисленні слів у них бере доля ліва півкуля), а жінки для вирішення будь-яких завдань користуються обома півкулями. Чоловіки аналізують пряме значення слів, а жінки - вербальний і невербальний контексти, недоказане. Чоловіки намагаються знайти найбільш раціональне, тобто просте й швидке вирішення завдань, жінки виходять з особистої значимості рішення, тому інтуїтивно уникають спрощених моделей мислення й поведінки. Чоловіки розподіляють знання, почуття й стосунки, а жінки сприймають світ у цілому. Це дало змогу студентам дійти висновку, що інтелектуальні відмінності між чоловіками й жінками носять якісний, а не кількісний характер.

Особливий інтерес і жваву дискусію викликало повідомлення студентів, які використовували для своїх висновків дані, узагальнивши існуючі дослідження відмінностей між чоловіками та жінками, засв-

ідчивши, що з перших років навчання в школі хлопчики знаходяться в більш позитивних стосунках з учителем, ніж дівчатка, отримують більш індивідуалізоване навчання, одержують більше підтримки і зворотного зв'язку. Стиль спілкування з дівчатками - авторитарний. Учителі схильні давати дівчаткам вказівки та перевіряти їхнє виконання, хлопчикам ставлять більш складні питання, глибше вникають у їхні відповіді, проводять у взаємодії з хлопчиками більше часу. Крім того, дівчатка до 7 років випереджають хлопчиків за інтелектуальними показниками, але це пояснюють тим, що дівчатка, відповідно до жіночої моделі поведінки, є більш старанними й тому краще навчаються в молодших класах, у той час як для хлопчиків важливо виділитися зовсім іншим - силою, кмітливістю, бешкетництвом, відсутністю покірності. До 20-30 років середні показники інтелекту в чоловіків і жінок не відрізняються, але при рівності середніх значень варіація будь-яких ознак - від ідіотизму до геніальності - у чоловіків більша, ніж у жінок. Студенти, викладаючи свою думку, зазначали, що дослідники зіштовхуються з поки що не поясненим протиріччям: ніяких науково доведених фактів для вияву відмінностей у креативності між чоловіками й жінками немає, але, на їх думку, у реальності вони існують. Тому на сьогоднішній день єдино можливим поясненням цієї проблемної ситуації, за переконанням студентів, залишається соціокультурна детермінація чоловічої й жіночої особистісної соціалізації, що веде до закріплення диференціації в когнітивній сфері.

1.Цокур О.С., Іванова І.В. Основи гендерного виховання //Гендерний розвиток у суспільстві. – КЦ «Фоліант», 2004.

2.Кльоцина И. Практикум по гендерной психологии. – М., 2001.